

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

3/4-'98

De Wouwse Lambertschool

2. De stichting van een nieuwe school

Op 28 mei 1913 schreef vicaris-generaal P. Hopmans een brief aan pastoor Bleijenbergh waaruit bleek dat de burgemeester aan de pastoor gevraagd zou hebben om een katholieke jongensschool in het leven te roepen.

Hopmans schreef de pastoor voorzichtig te zijn, hoe zeer het ook toe te juichen was om een katholieke school binnen de dorpsgrenzen te hebben. Hij sprak over een stichtingskapitaal van f 35.000,- voor school en onderwijzerswoning.

Hij rekende verder uit dat f 1400,- nodig was voor de rente van het kapitaal, minstens f 500,- voor de aflossing en dat er op het geven van onderwijs ook nog eens een tekort zou zijn van zo'n f 300,- per jaar. De kerk zou dus jaarlijks uit eigen middelen een bedrag van 2200 gulden op moeten hoesten. (Dit was vóór de financiële gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs).

"Een ander bezwaar is, dat U het schoolhoofd niet kunt overnemen. U moet toch beginnen met een flinke kracht", schreef de vicaris. Hij doelde daarmee op het C. Huijsmans, het hoofd van de openbare school.

De pastoor had ondertussen de kerkrekening over 1912 overlegd aan het bisdom en op 27 juli 1913 kwam er een brief met daarin de toestemming om een RK Jongensschool op te richten. De pastoor kreeg ook opdracht om het gemeentebestuur alvast in te lichten.¹⁾

In het Liber Memorialis, het boek waarin de pastoor het wel en wee van zijn parochie in grote lijnen beschrijft, werden heel andere data genoemd. Wie het boek aandachtig bekijkt, merkt echter dat het hele verhaal over de stichting van de Lambertusschool later is ingeschreven. Omdat daarbij werd vergeten te noteren waar de bouwgrond vandaan kwam, werd er later zelfs een los stuk papier in geplakt.²⁾

"In november 1913 werd door den pastoor C.E. Bleijenbergh aan Mgr. de vraag gericht of de tijd niet was gekomen een RK Jongensschool op te

Pastoor C.E. Bleijenbergh nam het initiatief om te komen tot een katholieke school van jongens. (Foto collectie René Hermans-Wouw)

richten. Het achtbaar Hoofd der Openbare School was veel jaren lijdende en bleef maanden achtereen uit zijn school; de openbare school was merkbaar te klein, verbouwingen moesten geschieden en het dagelijks Bestuur der Gemeente was zelfs ter pastorie geweest om den pastoor aan te sporen tot het bouwen eener kath. School voor jongens over te gaan. Monseigneur keurde het voorstel goed, de financieele toestand kon de lasten dragen en een jaarlijkse collecte zou de onderneming schragen. Op Nieuwjaarsdag 1914 werd het plan op den predikstoel bekend gemaakt. Dat jaar was des te meer daarvoor aangewezen omdat het de 300ste verjaardag was van de voltooiing der RK kerk zoals in den topgevel van het kruis der kerk (epistelzijde) is aangegeven," zo schreef de pastoor in het Liber Memorialis

Ergens moeten er ook plannen bestaan hebben om aan de school een 'bewaarschool' te verbinden, want half januari 1914 vroeg Mère Théophane uit Roosendaal de pastoor of die al middelen had gevonden om een extra lokaal als bewaarschool te bouwen.³⁾

De pastoor bleek nogal bevoogd te worden, want hij nam eerst contact op met het bisdom en kreeg daar opdracht om de zuster op de hoogte brengen dat dit niet het geval was.

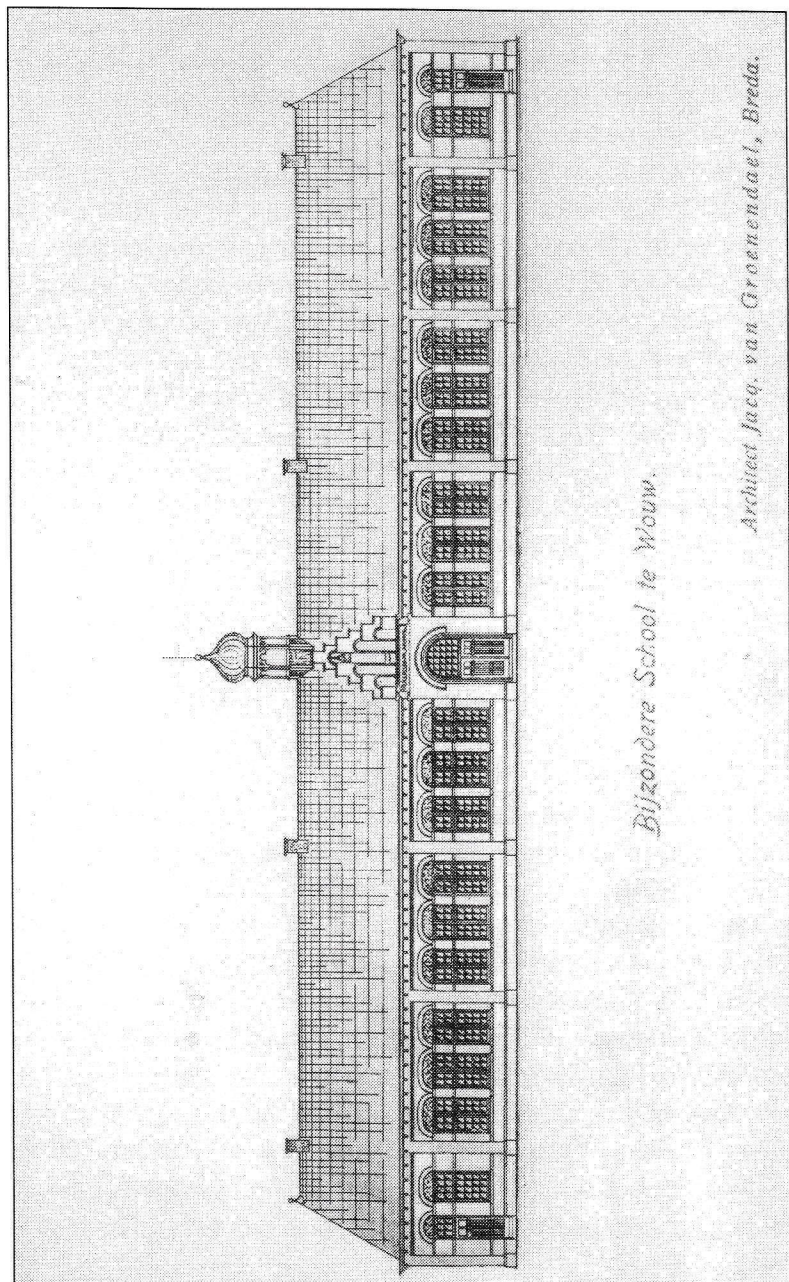
Aanbesteding

Op 5 februari 1914 volgde de aanbesteding van de school met de onderwijzerswoning. In De Zoom van die dag lezen we:

"Voor rekening van het RK-kerkbestuur alhier is heden in het hotel De Kroon aanbesteed het bouwen van een bijzondere school met onderwijzerswoning aan de Doeldreef alhier onder architectuur van de heer Jac. van Groenendaal. De hoogste inschrijver was A. de Leij te Bergen op Zoom voor f 40.532,- en de laagste inschrijver M. Jacobs te Goes voor f 33.575,- De gunning is aangehouden.⁴⁾

Het ging allemaal erg voorspoedig, want op 16 februari 1914 volgde de gunning van de bouw school aan aannemer M. Jacobs uit Goes. Architect Groenendaal had tevoren al de tekening gemaakt.

Als bouwplaats van de school werd de Doeldreef genoemd. In 1914 was er nog geen sprake van de Schoolstraat, op de plaats waar die later werd

Deze tekening werd als ansichtkaart vervaardigd aan de hand van de bouwtekening die architect Jacq. van Groenendaal maakte van de school. (Tekening collectie René Hermans-Wouw)

41
aangelegd liep een voetpad dat aan het eind van de Nieuwstraat uitkwam. Het terrein waar de nieuwe school kwam, was eigendom van de RK Armen van Wouw. Met machtiging van de bisschop werd met gesloten beurs het perceel grond aan de kerk verkocht.

Van de erfgenamen van Ant. P. Luijkx, die in juni 1913 was overleden, kocht pastoor C. Bleijenbergh een strook grond langs de Doeldreef. Op die strook grond werden de onderwijzerswoning met tuin en de bibliotheek van de school gebouwd. De strook liep trouwens helemaal door tot aan de westelijke zijde van het kerkhof. Het gaat dan om de strook waar nu het parkeerterrein voor het kerkhof ligt, de ouderenwoningen aan de Doeldreef, een stuk van het schoolgebouw, de tuin achter Schoolstraat 1 en de grond onder dit pand. Toen destijds het kerkhof werd aangelegd, grensde dit niet aan de weg, maar de strook grond van Luijkx lag tussen de Doeldreef en de ingang. Nu kreeg het kerkbestuur voor f 900,- de beschikking over deze grond. Enkele maanden later, in oktober 1914, kocht het kerkbestuur de gehele Doeldreef met bomen en boompjes en het recht om nieuwe bomen te planten voor een bedrag van f 385,-. Later werden nieuwe olmenbomen aangeplant nadat bij een storm in 1915 of 1916 de oude bomen waren omgewaaid.

Eerste Wereldoorlog

Uit het Liber Memorialis blijkt dat de school eigenlijk in september geopend moest worden. De bouw werd echter vertraagd door slecht weer en omdat de aannemer minder snel werkte. Ondertussen brak op 31 juli 1914 de Eerste Wereldoorlog uit en dat betekende, dat het materiaal gebrekkig werd geleverd. Wat erger was, waren de duizenden vluchtelingen die begin oktober uit België aankwamen om de belegering van Antwerpen te ontlopen. Daarnaast kwamen er hele regimenten soldaten naar Noord-Brabant om de landsgrens in de gaten te houden. Op 8 oktober kwam een regiment voetvolk naar Wouw en dat moest onderdak hebben. „Ook de bijna afgewerkte school en het woonhuis kregen hun aandeel. Ruim 500 man werden in de school en 250 werden in het woonhuis ingekwartierd. Dat belette de algeheele afwerking, doch ondertusschen ging men voort aan

Een foto van een processie in 1914. Tussen de kerk en de woning is een deel van de school in aanbouw te zien. (Foto collectie René Hermans-Wouw)

4

het later aanbestede hek en de bestrating", deed de pastoor later verslag in het Liber Memorialis.

In augustus 1914 waren er ook nog problemen met de betaling van de aannemer. In een brief van 19 augustus liet het bisdom weten, dat de aannemer niet op tijd betaald kon worden. Het bisdom stelde voor om het werkloon wekelijks te betalen. Vond de aannemer dat niet goed, dan moest het werk gestaakt worden. In het dossier in het archief van de Lambertusparochie is geen uitsluitsel hierover te vinden, maar waarschijnlijk ging de aannemer (noodgedwongen) akkoord.

De brief gaat verder: "Wat het openen der school betreft: indien u vreest dat eenige uwer onderwijzers op 1 november nog onder de wapenen zijn, dan vindt Monseigneur beter te wachten tot 1 januari. Immers als u moet beginnen met een incompleet stel onderwijskrachten, dan krijgt Uw school reeds onmiddellijk een minder goeden naam bij het volk, dan is te vreezen dat vele ouders hun kinderen liever op de openbare school laten. Als U begint, moet ge, zooals U mij gisteren zei, zeker zijn van Uw slag om alle kinderen te krijgen en flink voor den dag kunnen komen."⁵⁾

Een ander probleem was dat het schoolgebouw domweg niet ter beschikking was. Vandaar dat pastoor Bleijenbergh naar de generaal ging, die met zijn staf in Oudenbosch verbleef. De jongens hadden ondertussen al enkele maanden geen les meer gehad, want de school zou eigenlijk al per 1 augustus begonnen zijn. De generaal was gevoelig voor de argumenten van de pastoor en op 21 oktober 1914 vertrokken de soldaten uit het schoolgebouw. In allerijl legde de aannemer de laatste hand aan de afwerking en het opknappen van de klaslokalen. Meteen bleek dat de soldaten heel wat vernielingen aangebracht hadden. De reparaties zouden langer vergen dan voorzien. Aan de minister werd een rekest gezonden met de vraag om pas op 9 november 1914 de school te openen, maar die al vanaf 1 november in de subsidieregeling op te nemen. Als oorzaak werd de inkwartiering van de soldaten aangevoerd en het ministerie besliste gunstig op deze vraag.

En zo kon op 9 november 1914 de opening van de nieuwe jongensschool plaatsvinden.

Uit het archief van de Lambertusparochie kunnen we nog een vrij gedetailleerd beeld krijgen aan de hand van de inkomsten en uitgaven van het kerkbestuur.

De inkomsten bestonden uit lijfrenten en geleend geld van particulieren en instellingen tot een bedrag van f 54.264,70.

Aan de uitgavenkant vinden we onder meer de posten: Jacobs (aannemer) f 36.678,47, bijwerk f 223,47 en hek en bestrating f 2880,=. Aan architect Groenendaal werd f 1.499,55 betaald.

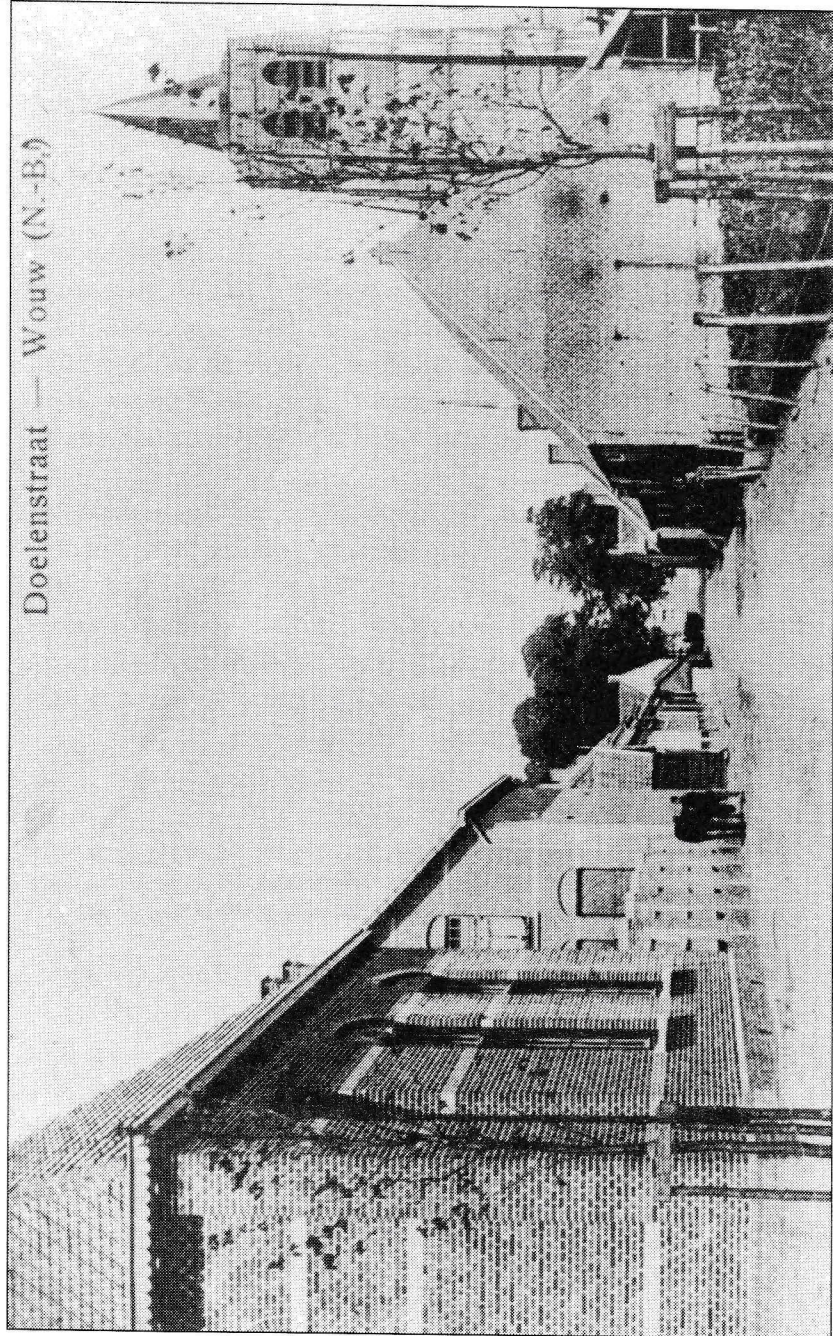
Andere aardige uitgavenposten waren: crucifixen f 36,05 en een beeld van St. Lambertus voor f 400,=. Dat beeld kwam waarschijnlijk boven de ingang van de school te staan. Datzelfde beeld is nu nog in de tuin van de pastorie te vinden.

Aan schoolmeubelen werd f 2136,78 uitgegeven en voor de leermiddelen werd f 1100,76 betaald, zodat de totale uitgaven f 43.915,55 bedroegen. Verder was de exploitatie van 1 november 1914 tot 31 december 1915 opgenomen en daarin zat een aflossing van f 4.000,- van het geleende kapitaal, waardoor het totaal van de uitgaven ten behoeve van de bouw en het eerste jaar van de exploitatie op f 53.437,29 kwam. Er was dus zelfs een batig slot van f 827,41 na afloop van het eerste jaar.⁶⁾

NOTEN

1. Archief van de Lambertusparochie (Lam.arch.) nr. 563. Dossier waarin de bouw van de school compleet met correspondentie met het bisdom, begroting en exploitatie is opgenomen. Het archief is aanwezig in het gemeentearchief in Roosendaal en is toegankelijk via een inventaris van Regis Delahaye.
2. Lam.arch. nr. 7.
3. Lam.arch. nr. 563. Brief van 20 januari 1914
4. De Zoom, 5 februari 1914. (Gem. Arch. Bergen op Zoom)
5. Lam.arch. nr. 563. Brief van 19 augustus 1914
6. Lam.arch. nr. 563. Financieel verslag inkomsten en uitgaven Lambertusschool.

Doelenstraat — Wouw (N.-B.)

De Doeldreef met links de school en wat verderop de onderwijzerswoning. De foto is rond 1916 gemaakt. (Foto collectie De Vierschaer-Wouw)

Deze uitgave werd mede mogelijk
door de financiële steun van de
Drankcentrale "Wouw" B.V.

